OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm

Lausunto
4.11.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 182/2020 vp)

Oikeusministeriö on esitysluonnoksesta 24.6.2020 antamassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota useisiin säännöksiin. Jatkovalmistelussa on huomioitu hyvin oikeusministeriön esittämiä huomioita.

Lausunnossaan oikeusministeriö kiinnitti henkilötietojen osalta muun lisäksi huomiota perusoikeudelliseen arviointiin. Oikeusministeriö totesi, että perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään useasti kiinnittänyt huomiota siihen, miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Perustuslakivaliokunta on käytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on valiokunnan mukaan pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017, PeVL 17/2016 vp ja PeVL 15/2018 vp).

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Jatkovalmistelussa 23 b §:ä ja sen rakennetta on muutettu. Pykälässä tietojen saanti on edelleen sidottu välttämättömyyteen *tässä laissa* säädetyn tehtävien suorittamiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, Museovirastolla, kehittämis- ja hallintokeskuksella sekä Maanmittauslaitoksella on niille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Verohallinnolta maksutta asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot vainajan ja kuolinpesän osakkaan nimestä ja kotipaikasta sekä henkilötunnuksesta tai syntymä- ja kuolinpäivästä sekä tieto kuolinpesän pesänselvittäjästä, testamentin toimeenpanijasta tai pesänjakajasta.* Säännös vaikuttaa siltä, että siinä on tyhjentävästi luetteloitu tiedonsaantioikeuden kohteena olevat tietosisällöt.

Oikeusministeriö katsoo, että edellä esitetty sääntely on sen käsityksen mukaan hyvin sopusoinnussa valtiosääntöisten tiedonsaantioikeutta koskevien vaatimusten kanssa, vaikka sääntely sisällöltään muodostuukin tiukemmaksi kuin mitä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen tällaiselta sääntelyltä vähimmäisvaatimuksena tulee edellyttää.

Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti aiemmassa lausunnossaan huomiota henkilötietojen käsittelyn tietosuoja-asetuksen mukaiseen oikeusperusteeseen. Jatkovalmistelussa esitystä on täydennetty henkilötietojen käsittelyperusteen osalta niin, että edelleen käsittelyn oikeusperusteeksi katsotaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan e alakohta, mutta esityksessä todetaan lisäksi, että siltä osin, kuin viranomaisen on rakennusperintölaissa säädetyn nimenomaisen tehtävän hoitaakseen käsiteltävä henkilötietoja, on oikeusperusteeksi täydentävästi katsottava tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan henkilötietoja saa käsitellä, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Oikeusministeriö huomauttaa, että sinänsä on mahdollista, että etenkin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan alakohtien c ja e oikeusperusteet voivat olla osin päällekkäisiäkin. Eduskunnan hallintovaliokunta korosti tietosuojalakia koskevassa mietinnössään, että useamman kuin yhden henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen käyttäminen ei voi johtaa siihen, että jäisi epäselväksi, mitä oikeuksia rekisteröidyllä tietosuoja-asetuksen mukaan olisi. Tämän tulee käydä aina selkeästi ilmi ehdotetusta lainsäädännöstä (HaVM 13/2018 vp, s. 25). Oikeusministeriö katsoo, ettei esityksessä kuvattu käsittelyperusteiden päällekkäisyys ole tässä yhteydessä ongelmallinen rekisteröidyn oikeuksien kannalta.

.